HEVOSET

Hevosenkin kannalta on helpompi olla ruuna, niin sen ei tarvitse turhaan höyrytä tammojen perään. **HEVOSKASVATTAJA SARI TAKALA, ELIMÄKI**

Ruunaus helpottaa tallin elämää

Hevosista puolet syntyy uroksina eli oreina, mutta vain osa pääsee jatkamaan sukua.

Sukupuolivietti tekee orista joskus hankalan käsitellä. Jotta hevonen voi elää lajikumppaniensa seurassa, kastroiminen eli ruunaaminen on järkevä ratkaisu sekä ihmisen että hevosen kannalta.

"Ruuna on helpompi kuin ori, hyvä käyttöhevonen ja helpompi kouluttaa. Suurin osa oreista kannattaa mielestäni ruunata. Ponien ruunaaminen on erityisen tärkeää, koska lapset käsittelevät niitä", sanoo Kouvolan kaupungineläinlääkäri **Veli-Matti Sorvo**.

Orit ulkoilevat useimmiten yksin, eivätkä lajitoverien seurassa, mikä on laumaeläimelle luonnotonta.

Luonnossa orihevoset muodostavat omia laumojaan, mutta urheilu- ja käyttöhevosista löytyy harvoin oreja, jotka uskalletaan laittaa laitumelle tai tarhaan yhdessä.

Edullinen ruunaus tehdään kotona

Ruunaukset on vielä muutama kymmenen vuotta sitten tehty aina kotitallilla. Tänä päivänä monet hevosenomistajat satsaavat eläimen viemiseen klinikalle toimenpidettä varten.

Hankalin tilanne on alueilla, joissa ei ole ruunauksia tekevää eläinlääkäriä eikä klinikkaa.

"Kotona tehdyn ruunauksen hinta on huomattavasti edullisempi kuin klinikkakäynti", Sorvo huomauttaa.

Toimenpiteen kotitallissa tekevien eläinlääkärien määrä on nykyisin pieni.

"Vanhemmat eläinlääkärit ovat kertoneet, että ennen vanhaan, vielä sotien jälkeen, syksyisin pidettiin salvauspäiviä. Silloin ei tarvittu eläinlääkäreitä. Orivarsat kerättiin yhteen ja taitavin suoritti operaation. Hevonen kaadettiin ja operaatio suoritettiin ilman rauhoitusta tai puudutusta", Sorvo kertoo.

Jälkihoito tärkeää

Kastraatiossa orin kivekset ja lisäkivekset poistetaan. Toimenpide pyritään tekemään rauhoitteen ja puudutteen avulla niin, että eläin seisoo operaation ajan.

"Pienimmät ponit on tosin pakko kaataa, sillä niiden mahan alla ei ole tarpeeksi tilaa työskentelyyn", Sorvo naurahtaa.

Kotona tallissa olosuhteet eivät ole steriilit. Tämän johdosta leikkaushaavoja ei ommella kiinni. Paranemisvaiheessa liikunta on tärkeää, jotta eritteet pääsevät pois haavoista.

"Avoimet haavat on helpompi pitää puhtaana. Jos haavat umpeutuvat liian aikaisin, voi tulla turvotusta ja kerääntyä nestettä. Silloin haavat on avattava ja neste poistettava", Sorvo kertoo.

Klinikalla operaatio suoritetaan steriilisti ja haavat suljetaan. Molemmissa tapauksissa hevonen saa jälkihoidoksi antibioottikuurin.

"Komplikaatiot ruunauksessa ovat melko harvinaisia, mutta joskus niitäkin tulee. Hevonen on herkkä eläin", Sorvo muistuttaa.

SATU PITKÄNEN

SATU PITKÄNEN

Puristimet paikoillaan siemenjohtimissa. Verenvuodon lakattua puristimet voidaan poistaa.

Ruunaus aloitetaan hevosen rauhoittamisella. Veli-Matti Sorvo pistää rauhoitusaineen kaulalaskimoon.

Kivekset ja lisäkivekset on irroitettu johtimistaan. Poninkin kivekset saattavat olla melko kookkaat.

Oripojasta kiltiksi ruunaksi

Elimäkeläinen **Sari Takala** päätyi ruunaamaan kolmevuotiaan connemaraponiorinsa, kun se ei saanut jalostukseen käyttöoikeutta kevään oripäivillä. Fieldhill Blueberryn kohtaloksi tuli elää ruunana.

"Kasvattajana en halunnut pitää ylimääräistä oria, jos siitä ei ole jalostukseen. Ruunaa voi pitää yhdessä tammojen ja ruunien kanssa", Takala toteaa.

"Hevosenkin kannalta on helpompi olla ruuna, niin sen ei tarvitse turhaan höyrytä tammojen perään."

Takala päätyi suorittamaan ruunauksen kotitilallaan, kuten hänellä on ollut tapana aiemminkin.

"Kotona on helppo tehdä ja **Veli-Matti Sorvon** kanssa on ruunattu yhdessä varmaankin 30 oria. Komplikaatioita tai jälkivaivoja ei ole ollut ikinä. Luotan tutun lääkärin ammattitaitoon."

Ruunaus sujui kommelluksitta, vaikka sitkeillä mutta pienikokoisilla poneilla rauhoitusaineen käyttö voi joskus aiheuttaa annostusongelmia. Toipuminenkin sujui hyvin.

"Huuhtelin jalkoväliä laimennetulla betadinevedellä useita kertoja päivässä. Myös kävelyttäminen aloitettiin heti, vähän aikaa kerrallaan."

"Nyt minulla on oikein kiva ja kiltti ruunapoika, joka palasi juuri ratsuttajalta kotiin. Sillä on ollut koko ajan tarhakavereita", Takala kertoo.

"Ruuna on myös helpompi myydä, ja tälläkin on jo kyselijöitä."

SATU PITKÄNEN

Puudutusaine ja puhtaat puristimet rivissä ennen operaation aloittamista.

Astutetut suomenhevostammat

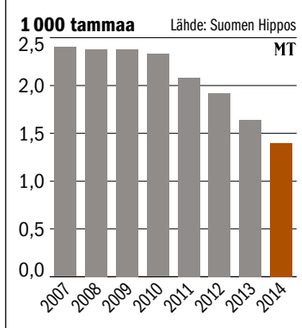

Suomenhevosen kasvatuksesta vetoomus

Hevosväki vetoaa suomenhevosen kasvatuksen turvaamiseksi. Suomenhevostammojen astutusmäärät ovat laskeneet seitsemän vuotta peräkkäin. Ensi vuonna ennustetaan syntyvän selvästi alle tuhat varsaa, mitä pidetään lajin säilymisen kannalta hälyttävänä.

Edellisen kerran varsoja syntyi yhtä vähän 1980-luvun alussa, jolloin rodun tulevaisuus oli vakavasti uhattuna.

"Mikäli emme saa syntyvien suomenhevosten määrää kansallisin toimenpitein nousuun, on vaarana lajin kannan kapeneminen sekä suomenhevosen roolin merkittävä heikkeneminen suomalaisessa hevostaloudessa ja kansallismaisemassamme", vetoomuksessa lukee.

Hallitukselle, eduskunnalle ja kansanedustajaehdokkaille suunnattu vetoomus oli sunnuntaiaamuna kerännyt 3 500 allekirjoittajaa.

Adressissa muistutetaan, että suomenhevoskasvatus ei ole laskenut vain taantuman vuoksi. "Syntyvä varsa tarvitsee ensimmäisten vuosiensa aikana ammattitaitoista hoivaa ja opetusta. Nyt liian moni osaava kasvattaja on luopunut tai harkitsee kasvatustoiminnasta luopumista."

Osaksi kysymys on myös sukupolvenvaihdoksesta. Vaikka uusia kasvattajiakin on tullut, moni pitkän linjan kasvattaja on tullut korkeaan ikään. Heidän tietotaitonsa siirtäminen on tärkeää alan jatkumisen kannalta.

Koko aloite julkaistiin Hevosurheilu-lehden pääkirjoituksessa viime keskiviikkona. Hevosurheilu, Hippos ja Suomenhevosliitto ovat jakaneet tekstin myös sosiaalisessa mediassa.

KAIJALEENA RUNSTEN

Verkkoadressi: www.adressit.com -> vetoomus suomenhevosen aseman turvaamiseksi

MARKKU VUORIKARI

Fanny ja Lea Aittolahti taluttavat yhdessä Skari-vuonohevosta. Skari suhtautuu pikkutyttöön lempeän kärsivällisesti.

Fanny Aittolahti pääsi vaihteeksi isänsä Jari Aittolahden kyytiin. Vuonohevonen Skari lähtee ratsastuksen jälkeen laitumelle.

Kissakulman tallilla on kuusitoista hevosta ja ponia. Ne ulkoilevat kumpuilevassa laaksomaisemassa.

Hevoset, kanat ja kukkopojat elävät sovussa Kissakulmalla

KUHMOINEN (MT)

Kissakulman tallin laitumilla astelee 16 hevosta ja ponia. Vehnäpullan värinen vuonohevonen höristää korviaan vieraille.

Pihapiirissä kuljeskelee vapaana 32-vuotias shetlanninponi Lissu. Muut neljä shetlanninponia ovat Lissun jälkeläisiä.

"Shetikat ovat hyvin kasvattavia kyllä, mutta ensimmäiseksi poniksi en suosittele", nauraa talliyrittäjä **Lea Aittolahti**.

"Shetlanninponi on uskomaton eläin. Neljänkymmenen sentin raosta voi sujahtaa sukkana sähköaidan läpi", talon isäntä **Jari Aittolahti** huomauttaa huvittuneena.

Nelivuotias **Fanny Aittolahti** ratsastaakin useimmiten walesinponin ja arabin risteytyksellä, 146-senttisellä Kimmyllä, se kantaa lasta kiltisti.

Elinkeinot tukevat toisiaan

Aittolahden tilalla on viljelyssä nelisenkymmentä hehtaaria. Tilan 2 000 munituskanan ja 200 LSK-rotuisen kukkopojan rehut sekä hevosten heinät viljellään itse.

"Munitusrehu ostetaan, se on gm-vapaata kotimaista rehua Seinäjoelta", Jari Aittolahti toteaa.

Suuri osa munista menee paikallisiin kauppoihin. Lähiruokapiireille myydään paljon, tuottajahinta on kolminkertainen verrattuna pakkaamohintaan.

Valkoiset kukkopojat kuopsuttavat tarhassa touhukkaina lokakuun lopun viimasta piittaamatta. Kanat ja kukkopojat tulevat tilalle vastakuoriutuneina.

Aittolahden tilalla tuotetaan kananmunia ja kasvatetaan myös LSK-kukkoja lihaksi. Kukot ulkoilevat mielellään lokakuun viileydessäkin.

Kukkoja kasvatetaan lähes vuoden ajan. Linnut teurastetaan Köyliössä ja ne tulevat pakastettuina tilalla myytäviksi.

"Liha on riistamaista, perinteistä kanaviillokkilihaa", Jari Aittolahti kuvailee.

Tytär käy isän apuna kanalassa. "Minulla on ämpäri, vien jyviä ja kerään munia", Fanny kertoo.

Leirejä koko perheelle

Majoitustilaa on kymmenelle leiriläiselle. Ruuat järjestetään talon puolesta.

Päijänteen rannassa on sauna. Ratsastaa voi metsissä ja hiekkakentällä, esteitä hypätään.

Kesäaikaan ratsastetaan 5–6 hengen ryhmissä. Leireille tullaan pääkaupunkiseudulta, Tampereelta ja Lahdesta.

"Samat lapset tulevat usein 3–4 kesänä peräkkäin ja tuovat kavereitakin. Sitten tulee murrosikä ja ratsastus jää", Lea Aittolahti kuvaa.

Osa leiriläisistä palaa aikuisena takaisin virkistäytymään.

Vanhempien ja lasten yhteisillä leireillä voidaan ratsastuksen lisäksi kalastaa ja retkeillä.

Jari Aittolahti harrastaa kalastusta ja pienpetopyyntiä. Tutkitaan eläinten jälkiä. Käydään madekatiskoilla, verkoilla ja pilkitään. Kesällä uistellaan.

"Erämatkailua voisi kehittää."

Talviaikaan monet tallin asiakkaat ovat mökkiläisiä, jotka käyvät ympäri vuoden Kuhmoisissa.

Monitaitoiset maaseutuyrittäjät

Lea Aittolahti on taustaltaan kuorma-autonkuljettaja ja hevosharrasteohjaaja, Jari Aittolahti elektroniikka-asentaja.

"Tein pitkään töitä teollisuudessa. Sitten yritykset siirtyivät Kiinaan ja Taiwaniin", Jari sanoo. "Meille molemmille lähimmät työpaikat olisivat 80 kilometrin päässä tilalta."

"Vuodesta 2007 pakolliset kulut, kuten polttoöljyn ja apulannan hinta ovat kaksinkertaistuneet ja EU-tuet ovat kutistuneet", Lea toteaa.

"Toivottavasti tätä pystyy tekemään jatkossakin. Haluamme asua maalla."

REA PELTOLA

HEVOSTALOUDESTA LYHYESTI

Kaikki kimpat tallinimiksi

Hevosten yhteisomistusten kirjaaminen muuttuu Suomen Hippoksen omistajarekisterissä vuodenvaihteessa. Jatkossa kaikki kimppaomistukset rekisteröidään tallinimiksi.

Kaikki nykyiset yhteisomistukset, peitenimet ja yhteisöt siirtyvät automaattisesti veloituksetta uuteen järjestelmään, kunhan tiedot on saatettu Hippoksen rekisteissä ajantasalle ennen vuodenvaihdetta.

www.hippos.fi -> ajankohtaista

Hevosalan koulutuksia

Uudellamaalla järjestetään yrittäjille kaksi infopäivää hevosavusteisesta toiminnasta: Vihdissä 14.11. ja Hausjärvellä 19.11.

Seinäjoen raviradalla pidetään 15. marraskuuta koulutusta yrittäjyydestä. Tilaisuuden järjestävät Sedu Aikuiskoulutus ja ProAgria Etelä-Pohjanmaan Hevoosella vaan ja Hevospisnes-hankkeet.

www.hippolis.fi

Seuratukien haku käynnissä

Seuratoiminnan kehittämistuki on tarkoitettu urheilu- ja liikuntaseurojen perustoiminnan kehittämiseen. Tuella vahvistetaan toiminnan laatua sekä mahdollistetaan liikunnan harrastaminen taloudellisesti erityisesti lapsille ja nuorille.

Valtion talousarviosta voi lisäksi hakea kertaluonteista määrärahaa työllisyyden edistämiseen liikunnan hankkeissa. Molemmissa haku päättyy 12.12.

www.minedu.fi
www.seuratuki.fi